

Epidemiologische surveillance van infecties door *Bartonella* spp. – 2023

Auteurs: L. Geebelen¹, B. Kabamba-Mukadi²

¹ Sciensano

² Cliniques Universitaires Saint-Luc

Hoofdpunten

- In 2023 werden er in totaal 353 infecties met *Bartonella* gemeld. Dit aantal ligt in lijn met 2022, dat een jaar was met minder gerapporteerde infecties dan 2021.
- Net zoals in de voorgaande jaren werden opmerkelijk meer *Bartonella*-infecties gerapporteerd in de provincie Henegouwen (34% van alle gevallen).
- Infecties werden opnieuw in hoofdzaak vastgesteld tijdens de herfst- en wintermaanden. De helft van de besmette personen was jonger dan 26 jaar.

Informatiebronnen

- *Bartonella* spp.: melding van gediagnosticeerde gevallen door het [Nationaal referentiecentrum \(NRC\) *Coxiella burnetti-Bartonella*](#) (alle *Bartonella* species) en het [netwerk van peillaboratoria](#) (voornamelijk *Bartonella henselae*). Het NRC bestaat uit een consortium van het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG), Sciensano en Cliniques Universitaires Saint-Luc - UCLouvain. Binnen het consortium staat Cliniques Universitaires Saint-Luc in voor de surveillance van *Bartonella*.
- *Bartonella*-speciestypering: epidemiologische surveillance door het [NRC](#).

Gevalsdefinities

- *Bartonella* spp./*Bartonella henselae*:
NRC:
  - Bevestigde recente infectie: (1) IgG-titer $\geq 1/1\ 280$ met IgM-positiviteit OF (2) PCR- positiviteit.
  - Vermoedelijke recente infectie: (1) IgG-titer van 1/640 met of zonder IgM OF (2) IgG-titer $\geq 1/1\ 280$ zonder IgM OF (3) IgG-titer van 1/320 met IgM¹.
Peillaboratoria:
  - Positieve serologie (IgG en IgM of significante stijging van IgG), PCR of kweek.
- *Bartonella*-speciestypering:
NRC: Positieve PCR, gevolgd door speciestypering.

¹ Sinds 2023 worden infecties met een IgG-titer van 1/320 met IgM geassocieerd als vermoedelijk recente infecties (in plaats van twijfelachtige infecties zoals voordien). Infecties met een IgG-titer 1/320 zonder IgM, voordien ook als twijfelachtige infecties geassocieerd, worden niet langer gerapporteerd omdat het oude infecties of kruisreacties (vals-positieven) betreft.

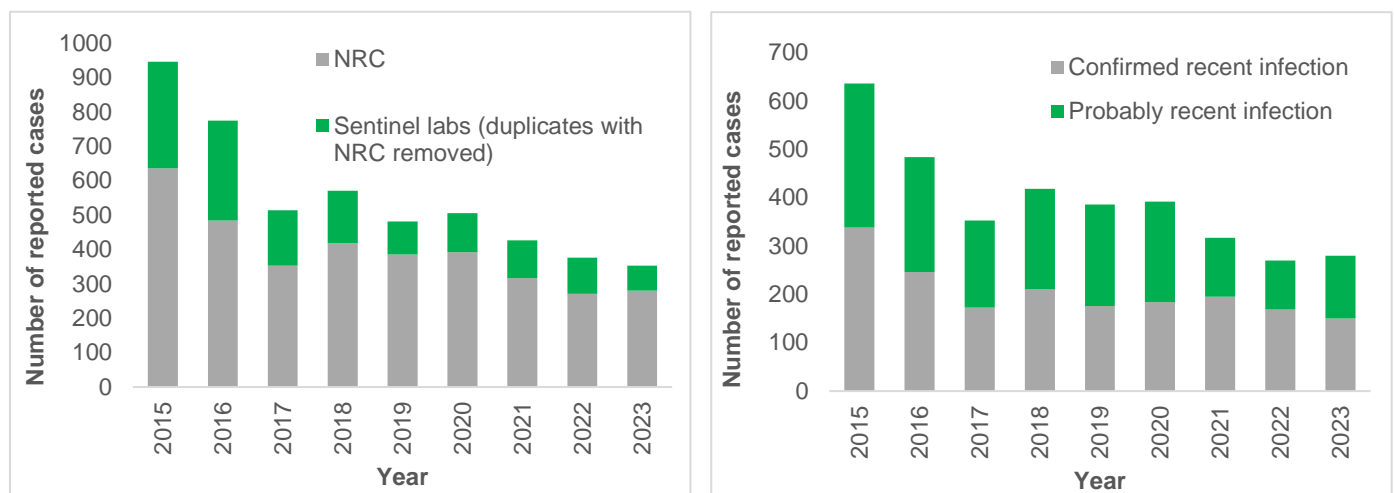
Epidemiologie

- Aantal gevallen: in 2023 werden er in totaal 353 infecties met *Bartonella* gemeld (Figuur 1a). Meer specifiek werden 280 infecties gerapporteerd door het NRC en 82 infecties via het netwerk van peillaboratoria, waarbij 9 gevallen door beide bronnen werden gemeld. Dit aantal komt overeen met een incidentie van 3,0 gevallen per 100.000 inwoners. Het aantal gerapporteerde infecties in 2023 is vergelijkbaar met 2022 (n=376) (Figuur 1a). Het NRC heeft iets meer vermoedelijke recente infecties gerapporteerd dan in 2022 maar iets minder bevestigde recente infecties (Figuur 1b). In 2022 lag het totaal aantal meldingen lager dan in 2021, en in 2021 lager dan in 2020 (Figuur 1a en 1b).
- Geslacht: net zoals de voorgaande jaren, waren er in 2023 meer infecties bij mannen dan bij vrouwen (56,5%).
- Leeftijd: spreiding tussen 0 en 82 jaar, met een mediaan van 26 jaar. De ongelijke verdeling, met meer gevallen in jongere leeftijdsgroepen, is vergelijkbaar met vorige jaren.
- Seizoenstrend: het typische seizoenspatroon van *B. henselae* is opnieuw duidelijk zichtbaar in 2023, met meer gevallen tijdens de herfst- en wintermaanden (Figuur 2).
- Geografische verspreiding: er was opnieuw een duidelijke heterogeniteit in het ruimtelijk voorkomen van de gerapporteerde *Bartonella*-infecties. Net zoals de voorgaande jaren werd de hoogste incidentie gemeld onder inwoners van Wallonië, met 4,9 gevallen per 100.000 inwoners, met een uitschieter in de provincie Henegouwen (8,3/100.000 inwoners), gevolgd door de provincie Namen (5,6/100.000 inwoners) (Tabel 1 en Figuur 3). Net als in de periode 2015-2022, kwam een groot deel van de Henegouwse gevallen in 2023 uit het arrondissement Charleroi (23%), maar dit jaar nog meer uit het arrondissement Bergen (29%).
- *Bartonella*-species: in tegenstelling tot voorgaande jaren werden drie infecties met *B. quintana* geïdentificeerd door het NRC in 2023. De drie gevallen betroffen mannen (tussen 27 en 45 jaar) die woonden in de provincies Brussel, Henegouwen en Luik. Voor het netwerk van peillaboratoria zijn geen gegevens over de soort beschikbaar, maar *B. henselae* is de enige soort waarvoor de meerderheid van de laboratoria een test kan uitvoeren.

Figuur 1: Jaarlijks aantal gerapporteerde *Bartonella*-infecties volgens a) surveillancebron, b) classificatie binnen NRC, België, 2015 – 2023

1a) (Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

1b) (Bron: NRC)

Tabel 1: Gerapporteerde *Bartonella*-infecties per regio, België, 2015 – 2023

(Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

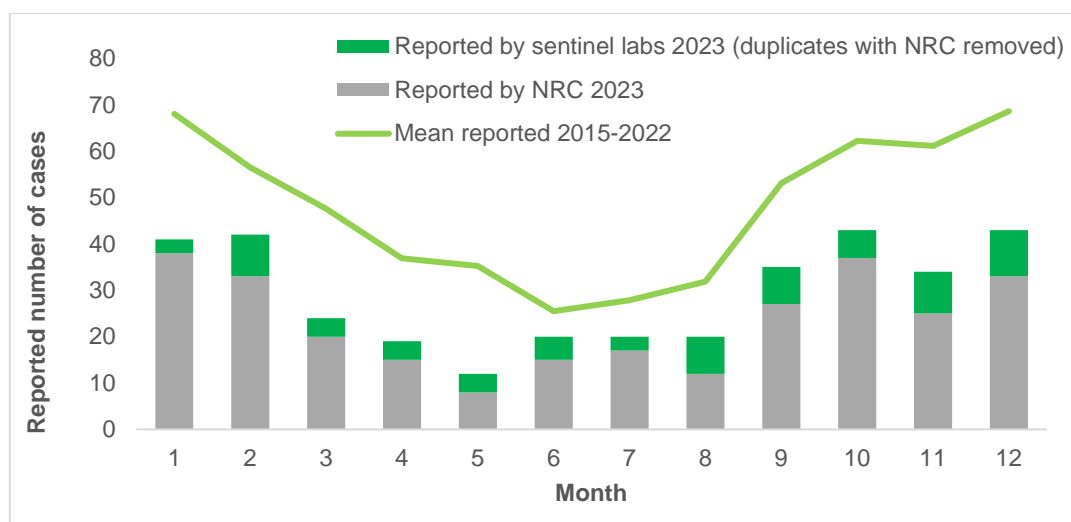
Jaar	Wallonië		Vlaanderen		Brussel		België	
	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners	Aantal gevallen	Aantal per 100.000 inwoners
2015	479	13,2	296	4,6	142	12,0	946	8,4
2016	397	10,9	237	3,7	120	10,1	775	6,9
2017	270	7,4	189	2,9	43	3,6	514	4,6
2018	323	8,9	185	2,9	51	4,3	571	5,1
2019	291	8,0	161	2,4	24	2,0	482	4,2
2020	269	7,4	183	2,8	31	2,5	506	4,4
2021	201	5,5	202	3,0	20	1,6	427	3,7
2022 ^a	/	/	/	/	/	/	376	3,2
2023	180	4,9	131	1,9	19	1,5	353	3,0

^a Gegevens niet weergegeven omwille van meerdere ontbrekende gegevens door technische problemen

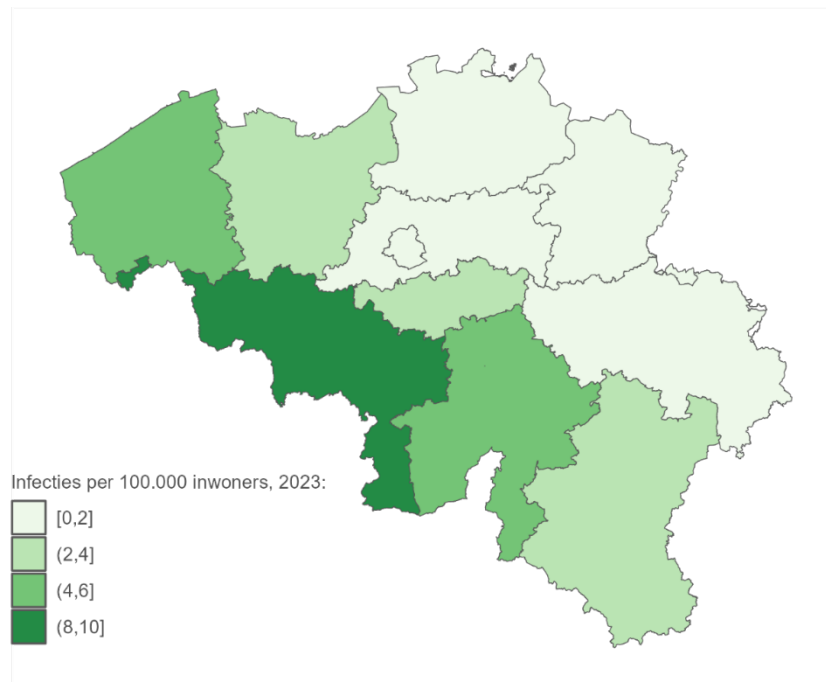
Figuur 2: Maandelijke verdeling van gerapporteerde *Bartonella*-infecties, België, 2023

+ gemiddelde seizoenstrend 2015–2022

(Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

Figuur 3: Ruimtelijke verdeling van gerapporteerde gevallen met een *Bartonella*-infecties, per provincie, België, 2023
(Bron: Netwerk van peillaboratoria en NRC)

Belang voor volksgezondheid

Wereldwijd zijn er meer dan 40 *Bartonella*-species beschreven, waarvan minstens 13 pathogeen voor de mens, o.a. *B. henselae*, *B. quintana*, *B. bacilliformis*, *B. elizabethae*, *B. clarridgeia*, *B. koehlerae* en *B. alsatica*. De overgrote meerderheid van de gevallen van bartonellose in België zijn gevallen van kattenkrabziekte (*B. henselae*).

Het aantal *Bartonella*-infecties dat in België gemeld werd door het NRC en de peillaboratoria in 2023 is vergelijkbaar met 2022. De geografische verspreiding van de infecties blijft vergelijkbaar doorheen de jaren, met telkens een hogere incidentie in Wallonië, vooral in de provincie Henegouwen.

Hoewel een *B. henselae*-infectie bij mensen met een goede weerstand vaak gepaard gaat met een milde ziekte die meestal vanzelf overgaat, kan deze ook (vooral bij mensen met een verlaagde weerstand) zeer ernstige ziekteverschijnselen veroorzaken, zoals endocarditis, bacillaire angiomatose of peliose. Er zijn echter slechts voor weinig patiënten klinische gegevens voorhanden in België. We kunnen daarom geen informatie geven over de verschillende klinische vormen van bartonellose, maar zoals hierboven aangegeven, is de meest voorkomende vorm in België “kattenkrabziekte”.

Ondanks dat er in 2023 drie *B. quintana*-infecties werden geïdentificeerd door het NRC, blijft het voorkomen van “urbane loopgravenkoorts” zeldzaam in België. De laatste keer dat *B. quintana*-infecties werden gemeld in België was in 2016 (n=4). Deze bacterie wordt van mens op mens overgedragen via de uitwerpselen van luizen (*Pediculus humanus humanus*). De infectie wordt geassocieerd met een waaier aan klinische aandoeningen, waaronder koorts (eenmalig of herhaaldelijk), chronische bacteriëmie, endocarditis, lymphadenopathie en bacillaire angiomatose. Dit type infectie treft echter alleen specifieke risicogroepen, namelijk mensen die dicht op elkaar leven in slechte hygiënische omstandigheden (bijv. daklozen, asielzoekers en drugsverslaafden). De drie gevallen van *B. quintana* in 2023 gingen respectievelijk gepaard met een lymfadenopathie, een endocarditis en een endocarditis

gecompliceerd door een beroerte bij een asielzoeker². Het voorkomen van deze gevallen benadrukt nogmaals het belang van waakzaamheid, diagnose en aandacht voor preventie bij risicogroepen.

Voor het netwerk van peillaboratoria zijn geen gegevens over de soort beschikbaar. We verwachten echter dat de overgrote meerderheid van de gevallen *B. henselae*-infecties zijn aangezien de testen worden uitgevoerd in de context van kattenkrabziekte en de gebruikte serologische testen in de overgrote meerderheid van de laboratoria gericht zijn op *B. henselae*. Desondanks komt kruisreactiviteit voor en kunnen gevallen van *B. quintana* niet worden uitgesloten.

Meer informatie

- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Bartonella infection. Beschikbaar via: <https://www.cdc.gov/bartonella/index.html>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Bartonella quintana. Beschikbaar via: <https://www.cdc.gov/bartonella/about/about-bartonella-quintana.html>
- RIVM. Richtlijn *Bartonella henselae* infectie. Beschikbaar via: <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/bartonella-henselae-infectie>

---

² Argudín M, Mzougui S, Fripiat F, Giot J-B, Infantino V, Meex C, et al. Bartonella quintana Endocarditis Complicated by Cerebral Stroke: A Case Report. Cureus. 2024;